

Kontrollkäik MTÜ Haapsalu Töötajate Ühing poolt peetavasse kodutute varjupaika

(1) Õiguskantsleri nõunik viis 17.06.2011 läbi etteteatamata kontrollkäigu MTÜ Haapsalu Töötajate Ühing poolt peetavasse kodutute varjupaika (edaspidi asutus).

Varjupaigateenuse osutamist Haapsalus reguleerib Haapsalu Linnavalitsuse 11.01.2006 määrus nr 2 „Eluasemeprobleemidega täiskasvanutele varjupaigateenuse osutamise kord” ja korra lisa 1 “Varjupaigateenuse osutamise nõuded” kehtestamine¹. Tulenevalt määruse § 4 lõikest 1 sisaldab varjupaigateenus eluasemeprobleemidega või kindla elukohata isikute vastuvõttu ja neile kuuluvate isiklike asjade ülevaatamist varjupaigas, pesemis- ja ööbimisvõimalust, abistamist asjaajamisel, meditsiinilise abi korraldamist ning muu vältimatu abi osutamist. Vajadusel osutatakse varjupaigas viibijatele päevahoiuteenust ning võimaluse korral kaasatakse varjupaigas viibijad majapidamistöödesse. Teenuse saajatele võimaldatakse puhas voodipesu, vajaduse korral puhtad riided, samuti võimaldatakse pesupesemisvahendeid, hügieenitarbeid ning vajalikke käsimüügi ravimeid. Sama sätte lõike 4 kohaselt kehtestab teenuse osutaja varjupaiga sisekorra eeskirja, millega kinnitatakse reeglid, mida kõik varjupaigas viibivad isikud peavad järgima, samuti kehtestatakse ka kaebuste esitamise kord. Kehtestatud reeglid peavad olema teatavaks tehtud ja kättesaadavad igale teenuse saajale, samuti ka varjupaiga töötajaskonnale. Määruse § 8 lõike 2 kohaselt osutatakse varjupaigateenust abivajavatele isikutele üldjuhul tasuta, sissetulekute olemasolu korral kannab varjupaigas viibiv isik alates 7 päevast osaliselt tema ööbimisega kaasnevaid kulusid. Nõuded varjupaiga töökorraldusele, töötajatele ja ruumidele on toodud määruse lisa 1.

Haapsalu Linnavalitsuse kodulehe² andmetel on täiskasvanute varjupaik hoolekandeaustus, mis annab ajutist peavarju ja osutab vajalikku abi eluasemeta ja elatusvahenditeta isikutele. Lisaks varjupaigateenusele võimaldatakse isikule üks kord päevas sooja toitu, abistatakse dokumentide vormistamisel ja muul vajalikul asjaajamisel, võimaldatakse riideabi- ja pesupesemist jm hädavajalikku abi.

Varjupaigateenust osutab MTÜ Haapsalu Töötajate Ühing töövõtulepingu alusel. Haapsalu Linnavalitsuse ja MTÜ Haapsalu Töötajate Ühingu vahel on sõlmitud töövõtuleping täiskasvanute varjupaigateenuse osutamiseks tähtajaga 01.03.2011 kuni 31.12.2011 ning lepingu summaga 36 000 (kolmkümmend kuus tuhat) eurot³. Lepingu alusel osutatakse teenust 12-le Haapsalu linna elukohata ja sissetulekuta isikule.

---

¹ Kättesaadav elektrooniliselt aadressil

http://www.haapsalu.ee/include/upload/Eluasemeprobleemiga_taiskasvanutele_varjupaigateenuse_kord.doc .

² <http://www.haapsalu.ee/index.php?k=54&show=405> .

³ Haapsalu Linnavalitsuse 16.02.2011 korraldus nr 87 „Lihthanke „Täiskasvanute varjupaigateenuse osutamine Haapsalu linnas“ protokollide kinnitamine ja töövõtulepingu sõlmimine“. Kättesaadav elektrooniliselt aadressil http://www.haapsalu.ee/include/upload/hanke_Taiskasvanute_varjupaigateenuse_osutamine_Haapsalu_linnas_kinnitamine.doc .

Kontrollkäigu läbiviimise ajal oli asutuses teenusel 29 isikut. Aastal 2011 on keskmiseks täitumuseks olnud 34 inimest. Teenuseid osutatakse kokku 18 toas, millest igas on 1-3 kohta. Teenuse tarbijateks on ka väljaspool Lääne maakonda asuvate omavalitsuste elanikud. Asutuse töötaja andmetel on keskmine asutuses viibimise aeg 4 aastat. Enamiku teenuse tarbijatega on sõlmitud varjupaigateenuse osutamise lepingud ning isikud, kelle asutuses viibimisega seotud kulusid ei kata kohalik omavalitsus, peavad maksma teenuse kasutamise eest tasu. Samas selgus kontrollkäigu kestel läbi viidud vestlustel, et raha maksmatajätmisel isikutele teenuste osutamist siiski ei lõpetata.

Asutuses on 5 töötajat – juhataja ja 4 valvetöötajat (2 meest ja 2 naist). Kontrollkäigu läbiviimise ajal oli asutuse andmetel tööl 2 valvetöötajat (mees ja naine). Kohapeal õnnestus õiguskantsleri nõunikul kohtuda siiski vaid ühe valvetöötajaga.

Kontrollkäigu toimumise järgselt edastati õiguskantslerile järgmised dokumendid:

1. Haapsalu Töötajate Ühingu juhatuse 02.07.2010 otsus nr 1 „MTÜ Haapsalu Töötajate Ühingu varjupaiga sisekorraeskiri“ koos lisadega nr 1 ja 2;
2. tuleohutusosalase koolituse läbinud töötaja vastav tunnistus;
3. esmaabialase koolituse läbinud töötaja vastav tunnistus.

(2) Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärlikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusasutuse funktsiooni, kas asutuses on teenuste osutamisel tagatud isikute põhiõigused ja –vabadused.

Peamiselt teostati järelkontrolli õiguskantsleri poolt 15.01.2010 sama asutuse kontrollimise käigus tehtud soovitude täitmise osas⁴. Kontrollkäigu põhjal tegi õiguskantsler teenuseosutajale järgmised soovitud:

1. viia isikuandmete töötlemine varjupaigateenuse pakkumisel vastavusse isikuandmete kaitse seadusega;
2. tunnistada kehtetuks asutuse sisekorraeskirjade punktid, mis annavad teenuse osutajale õiguse isiku omandi ära võtmiseks ning vältimatu abi osutamisest keeldumiseks. Samuti tuleb asutuse juhatusel kehtestada ammendav nimekiri esemetest ja ainetest, mille omamine asutuses ei ole soovitatav ning teha see arusaadavas vormis teatavaks kõigile teenuse tarbijatele. Lisaks tuleb asutuse töötajate tegevuse reguleerimiseks kehtestada kord esemete ja ainete valduse üle võtmiseks ja vajadusel hävitamiseks ning samuti käitumiseks juhul, kui sotsiaalteenuse saamiseks näidustatud isik keeldub mittesoovitavate esemete või ainete valdust üle andmast. Samuti tuleb kehtestada töötajatele ühesed tegevusjuhised juhaks, kui abivajavale isikule teenuse osutamine ei ole tema enda poolt tingitud asjaoludest ajutiselt või alaliselt võimalik. Kirjeldatud nimekiri ja reeglistik võib olla lülitatud asutuse sisekorraeskirjadesse;

---

⁴ Kontrollkäigu kokkuvõte kättesaadav elektrooniliselt aadressil [http://www.õiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/OMBUDSMANI_MENETLUSED/Kontrollkaigud/2010/Kontrollik ik MT Haapsalu T otsijate hingi poolt peetavasse kodutute varjupaika.pdf](http://www.õiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/OMBUDSMANI_MENETLUSED/Kontrollkaigud/2010/Kontrollik_MT_Haapsalu_T_otsijate_hingu_poolt_peetavasse_kodutute_varjupaika.pdf).

3. viia asutuse tegevus vastavusse Haapsalu Linnavalitsuse 11.01.2006 määruse nr 2 "Eluasemeprobleemidega täiskasvanutele varjupaigateenuse osutamise kord" lisas 1 toodud tervishoiuteenuste osutamise nõuetega⁵, kaaluda võimalusi teenuse tarbijate abistamiseks pöördumisel infektsionisti, pulmonoloogi ning psühhiaatri vastuvõtule;
4. tagada asutuse tegevuse vastavus sotsiaalministri 13.12.1999 määrusele nr 82 „Esmaabi korraldus ettevõttes kehtestamine“ ning Haapsalu Linnavalitsuse 11.01.2006 määruse nr 2 "Eluasemeprobleemidega täiskasvanutele varjupaigateenuse osutamise kord" lisas 1 toodud esmaabialase pädevuse nõuetele;
5. viia asutuse töö vastavusse Haapsalu Linnavalitsuse 11.01.2006 määruse nr 2 "Eluasemeprobleemidega täiskasvanutele varjupaigateenuse osutamise kord" lisas 1 toodud nõuetega⁶.

(3) Kontrollkäigu raames külastas õiguskantsleri nõunik asutuse ruume, millele oli juurdepääs tööl olnud valvetöötajal, vestles valvetöötaja ja teenuse tarbijatega.

(4.1) Õiguskantsleri eelnevate soovitude täitmisest

Õiguskantsleri poolt isikuandmete käitlemist, omandiõiguste piiranguid ning teenuse tarbijate tervisekontrolli puudutavad soovitud on täidetud.

4.1.1 Esmaabi korralduse vastavus nõuetele

Õiguskantsler on soovitanud asutusel viia tegevus vastavusse sotsiaalministri 13.12.1999 määrusega nr 82 „Esmaabi korraldus ettevõttes kehtestamine“ ning Haapsalu Linnavalitsuse 11.01.2006 määruse nr 2 "Eluasemeprobleemidega täiskasvanutele varjupaigateenuse osutamise kord" lisas 1 toodud esmaabialase pädevuse nõuetega.

Sotsiaalministri 13.12.1999 määrus nr 82 „Esmaabi korraldus ettevõttes kehtestamine“ määrab kindlaks tööandja kohustused esmaabi korraldusel⁷. Määruse § 1 kohaselt peab tööandja kindlustama esmaabivahendite olemasolu töökohtadel ja ruumi, kus vajadusel saab anda esmaabi ja hoida kannatanut arstiabi saabumiseni; paigutama nähtavatele kohtadele juhendmaterjalid esmaabi andmise viisidest (plakatid, brošüürid jm näitlikud materjalid); määrama isiku, kes vastutab esmaabivahendite korrashoiu eest; paigutama nähtavale kohale trükitult andmed töötajate kohta, kes oskavad anda esmaabi; selgitama töötajale, kuidas toimida tööõnnetuse korral, milliseid abivahendeid sel puhul kasutada, kust neid on võimalik saada ning kelle poole ja kuhu pöörduda esmaabi saamiseks ning tagama tööõnnetuse või töötaja haigestumise puhul esmaabivahendite kättesaadavuse, esmaabi andmise kohapeal selleks koolitatud töötaja poolt, operatiivse sidevõimaluse ettevõtteväliste teenistustega (ühtne number 112) ja vigastatu või haigestunu toimetamise kas tervishoiuasutusse või koju (vastavalt arsti korraldusele). Lisaks peab esmaabivahendite asukoht olema nõuetekohaselt märgistatud ja asetsema kergesti

⁵ Nõuete kohaselt korraldab varjupaigateenust pakkuva asutuse vastav töötaja elanike esmase tervisekontrolli ning tagab regulaarsete tervisekontrollide läbiviimise kohapeal või meditsiinasutuses.

⁶ Nõuded puudutavad teavitamist käitumisest tuleõnnetuse või muu ohuolukorra korral, töötajatele tööseadusandlusest ning töö spetsiifikast tuleneva vastava ettevalmistuse tagamine, töötajatele regulaarse tervisekontrolli korraldamine, oluliste sündmuste päeviku olemasolu.

⁷ Tulenevalt töötervishoiu- ja tööohutuse seaduse § 4 lõikest 1 laieneb antud kord ka mittetulundusühingutele.

juurdepäätavas kohas, samuti peavad olema nähtavale kohale välja pandud telefoninumbrid abi kutsumiseks (ühtne number 112). Määruse § 3 toob ära ka esmaabivahendite miinimumnõude, milliste olemasolu peab igas asutused ja selle struktuuriüksuses tagatud olema.

Haapsalu Linnavalitsuse määruse lisa 1 kohaselt peab teenuse osutaja tagama, et varjupaigateenust osutavad töötajad on saanud muuhulgas vastava ettevalmistuse esmaabi alal.

Kontrollkäigu kestel selgus, et esmaabivahendid asusid juhataja kabinetis, millele juurdepääs tööl olnud valvetöötajal puudus. Valvetöötaja ei osanud anda selgitusi, kuidas käituda viivitamatu esmaabi vajaduse andmise olukorras, kui ligipääs esmaabivahenditele puudub. Seega ei vasta asutuse töö korraldus määruse nõudele, mille kohaselt peab esmaabivahendite asukoht olema nõuetekohaselt märgistatud ja asetsema kergesti juurdepäätavas kohas. Kontrollkäigu raames ei olnud võimalik kontrollida asutuse tegevuse vastavus määruse §-le 3, kus tuuakse esmaabivahendite miinimumnõue, milliste olemasolu peab igas asutuses tagatud olema.

Ringkäigul ei tuvastatud nähtavatele kohtadele paigutatud juhendmaterjalide olemasolu esmaabi andmise viisidest (plakatid, brošüürid jm näitlikud materjalid); selgelt välja toodud teavet isiku määramise kohta, kes vastutab esmaabivahendite korrashoiu eest; nähtavale kohale paigutatud trükitud teavet töötajate kohta, kes oskavad anda esmaabi; välja pandud telefoninumbreid abi kutsumiseks (ühtne number 112).

Õiguskantslerile saadetud dokumentide põhjal on esmaabikoolituse läbimist tõendav dokument vaid ühel asutuse töötajal.

4.1.2 Varjupaigateenuse osutamise ning teenuse osutamisel osalevate isikute vastavus kehtestatud nõuetele

Kontrollkäigu tulemusena selgus, et teenuse osutamisel osalevad isikud on läbinud regulaarse tervisekontrolli. Samas ei esitatud õiguskantslerile kõigi töötajate osas dokumente, mis näitaksid, et teenust osutavad töötajad on saanud tööseadusandlusest ning töö spetsiifikast tulenevalt vastava ettevalmistuse (s.h kriisi sekkumise tehnikate alal, esmaabi alal, väljaõppe evakuatsiooniprotseduuride osas jms). Kontrollkäigu järgselt edastati vaid ühe töötaja tuleohutusala koolituse läbimist tõendav diplom.

Lisaks peab teenuseosutaja kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud regulatsiooni kohaselt pidama päevikut, milles leiavad kajastamist kõik varjupaiga territooriumil aset leidnud olulised sündmused (korrarikkumised, üritused, piirangute kehtestamised või lõpetamised jms). Antud päeviku olemasolus ei olnud kontrollkäigu kestel tööl viibinud valvetöötaja kindel ning päeviku olemasolul on selle asukohaks sama isiku sõnul juhataja kabinet. Igapäevaselt tööl olevatel töötajatel, kes on eelduslikult oluliste sündmuste esmasteks tunnistajateks, juurdepääs päevikule puudub.

Tulenevalt eeltoodust soovib õiguskantsler MTÜ Haapsalu Töötajate Ühing juhatusel uuesti üle vaadata õiguskantsleri poolt eelneva kontrollkäigu raames tehtud soovitused, mis on kajastatud kontrollkäigu kokkuvõtte punktides 4.5 ja 4.6.

(5) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitus MTÜ Haapsalu Töötajate Ühing juhatusele. Kontrollkäigu kokkuvõte saadetakse teadmiseks Haapsalu Linnavalitsusele.

Soovituse täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovitusete tegemisest.